

Rudarenje na Medvednici

Ljudi su od davnina iskorištavali mineralna blaga Medvednice. Još se nedavno na izvoru Slanog potoka dobivala sol, a kod mjesta Planina kopao se ugljen. Na području Rudnice dobivalo se željezo iz limonita, a poznati su i rudnici galenita iz kojeg se dobivalo srebro. Takvi su rudnici Zrinski u blizini doma Grafičar te Francuski rudnici na strmim bistranskim padinama Medvednice.

Slani potok

Na sjevernim obroncima Medvednice smjestio se Slani potok, živopisno mjesto sa starim drvenim kućama, koje se u pisanim dokumentima spominje već u 14. stoljeću. Mjesto je dobilo ime po potoku koji izvire u šumi iznad naselja, u predjelu zvanom Šokot (prema mađarskom sókút – slani bunar). Ako probate vodu na izvoru, uvjerit ćete se da je zaista slano-gorkog okusa, koji nas vodi u daleku geološku prošlost, kada je područje Hrvatskog zagorja bilo dio velikog mora koje je prekrivalo gotovo cijelu Europu.

Mještani su od davnina za kuhanje koristili vodu iz slanih bunara, osobito u doba nestašica soli, koje su bile česte. O tome svjedoči dokument iz sredine 14. st. u kojem ban Nikola Banffy daje pravo građanima da na području Šokota vade sol. No udio soli u vodi nije bio dovoljan da bi se proizvodnja isplatila, pa je u blizini izvora prokopan rudarski rov, ne bi li se pronašlo ležište kamene soli.

O veličini i izgledu samog rudnika ne zna se gotovo ništa, a danas se može vidjeti tek da mu je ulaz bio smješten u vrlo trošnim, ljubičastim i tamnosmeđim glinenim škriljavcima. U 18. stoljeću grof Krsto Oršić pokušao je, bez većeg uspjeha, obnoviti rudnike, a pokušaja je očito bilo i kasnije, jer su još prije četrdesetak godina na zarušenom ulazu bili vidljivi ostaci rudarske djelatnosti.

Rudnik Zrinski

U blizini planinarskog doma Grafičar nalazi se područje zvano Rudarski vrt, na kojem se od davnina rudarilo u potrazi za plemenitim kovinama. Obitelj Zrinski otvorila ga je u 16. stoljeću radi vađenja srebra (galenita). Zbog neisplativosti poslovanja, rudnik je napušten sredinom 17. st.

Rad u rudniku bio je iznimno mukotrpan: tridesetak rudara svakodnevno je u smjenama od 10 do 12 sati ručno iskopavalo vrijednu rudu, koristeći samo čekiće, klinove, pijuke i lopate, dok je mračne hodnike rudnika osvjetljavala tek titrava svjetlost uljanica ili voštanih svijeća.

Rudnik Zrinski je zbog svoje vrijednosti 2006. godine proglašen zaštićenim kulturnim dobrom Republike Hrvatske. Kako bi se posjetiteljima što bolje dočarala srednjovjekovna rudarska svakodnevica, uređen je dio autentičnih rudničkih hodnika za turističko razgledavanje, pa svakako predlažemo posjet rudniku.

Rudnik Zrinski
JU PP Medvednica

Francuski rudnici

Grof Henri Carion stigao je iz rodne Francuske u Gornju Bistru i 1872. godine kupio dvorac Oršić, u kojem se nastanio. Razlog njegova dolaska bila je potraga za srebrom (galenitom) na Medvednici.

Sagradio je cestu od Gornje Bistre do rudnika, a u dvorcu je uredio talionicu za preradu rude. Uz mnogo truda uspio je iskopati nekoliko rovova, no plan mu se izjalovio u onome osnovnom – galenitu, kojeg je jednostavno bilo premalo za isplativu proizvodnju. Nakon dvadeset godina morao je napustiti posao.

Vladimir Horvat i njegovi suradnici istraživali su 1950-ih godina četiri rova Francuskih rudnika, a kasnije je Tomislav Jutrović otkrio i peti, kojem se danas ne zna lokacija.

Francuski rudnici još nisu uređeni za turističko razgledavanje, pa se bez odgovarajuće opreme i speleološkog iskustva ne smije ulaziti u njihove podzemne hodnike. Ipak, zanimljivo je posjetiti njihove ulaze, skrivene u šumi teško pristupačne sjeverne padine Medvednice.

Vladimir Horvat i društvo u oknu Francuskih rudnika
1950-e / MGZ

Ispred okna prvoga Francuskog rudnika
Vladimir Horvat, 1961. / MGZ

Radovi ispred okna drugoga Francuskog rudnika
1959. / MGZ